

EESTI KIRJANDUSE SELTS

ESTONIAN LITERARY SOCIETY

Lugupeetud kultuuriminister Heidy Purga

Pöördun teie poole seoses Eesti Kirjanduse Seltsi tulevikuplaanide ja arenguvajadustega. 2027. aastal möödub 120 aastat seltsi asutamisest ning läbi pika ajaloo on EKSi peamiseks missiooniks olnud raamatukultuuri eest hea seismine, selle väärtustajate ühendamine ning Eesti kirjanduselu sidustamine. Viimastel aastatel on seltsi tegevuse keskmes olnud Eesti Raamatu Aasta koordineerimine, samuti tänavu mais toimunud rahvusvahelise tippsündmuse, UNESCO kirjanduslinnade aastakohtumise korraldamine. Seltsi aastapäeva eel vaatab juhtkond tulevikku ning kavandab EKSi ajaloolisest rollist ja põhikirjalistest eesmärkidest lähtuvalt tegevussuundi, mis rakendaks parimal viisil seniseid kogemusi ning suurte ettevõtmiste käigus tekkinud ulatuslikku kontaktvõrgustikku.

Hiljuti läbi viidud lugemisuuringust „Eestlane loeb” selgus, et üheks oluliseks murekohaks pole mitte see, et noored loevad vähe, vaid asjaolu, et noorem põlvkond loeb üha enam inglise keeles, samal ajal kui teadmised eesti kirjandusest ja huvi selle vastu on vähenenud. Uuringu kokkuvõttes kirjutab Marju Lauristin: „Eestikeelse raamatu tulevik meie rahvuskultuuri kandetalana vajab raamatute loojate, kirjastajate, raamatukogude, raamatukaupluste, meedia, kooli ja perede ühendatud jõupingutusi ja tulevikku vaatavat raamatupoliitikat. Laste ja noorte lugemishuvi kasvatamine ja uue põlvkonna toomine eestikeelse kirjanduse juurde eeldab perede, koolide, kirjanike, raamatukogude, kirjastajate, meedia, filmitegijate, raamatuklubide ja kõigi eestlaste ühendatud jõupingutusi. Riigi raamatupoliitika peab neid pingutusi toetama.”

Olukord on tõsine ning EKS näeb oma panust eestikeelse raamatukultuuri säilitamisse mitmekesise üle-eestilise programmi elluviimises, rakendades selleks olemasolevat ja potentsiaalselt laienevat koostöövõrgustikku, mis ühtlasi aitab kaasa Eesti kirjanduselu suuremale sidususele.

EESTI KIRJANDUSE SELTS

ESTONIAN LITERARY SOCIETY

Ka on selles kontekstis äärmiselt oluline mõtestada ja väärtustada humanitaaria rolli muutuvast maailmas. Tehisaru kiire areng toob kaasa rohkelt uusi väljakutseid, mis mõjutavad ka raamatumaailma ja loovisikuid, nende mõjude kultuuri pärssivale küljele vastuseismisel pole sugugi väike roll inimlikel kontaktidel ja humanitaarsest maailmapildist kantud inimlikul mõõtmel, mis on hädavajalik selleks, et tasakaalustada maailmas üha enam võimust võtvaid tehnokraatlikke hoiakuid.

Erinevalt Eesti Kirjanike Liidust ja Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingust pole EKS kutseorganisatsioon, vaid on avatud kõigile, kes väärtustavad eesti kirjanduskultuuri ning seltsi põhikirjas sõnastatud eesmärke. Nõnda ühendab EKS – kas liikmete või koostööpartneritena – kirjanikke ja lugejaid, õpetajaid, raamatukoguhoidjaid, mäluasutuste spetsialiste ja paljusid muudes valdkondades tegutsejaid, kelle elus on olulisel kohal raamatud ja lugemine. Just niisuguselt avaralt pinnalt peab selts võimalikuks meie raamatukultuuri, sh erinevate inimeste, asutuste ja piirkondade tihedamat omavahelist sidumist, sealjuures ka kultuurilise ebavõrdsuse vähendamist, pakkudes ressursse ja programmi ka väiksemate asulate kultuuri- ja kogukonnakeskustele.

Praegu on käsil seltsi arengukava väljatöötamine aastateks 2027–2030, mille nägemus ja strateegilised eesmärgid hõlmavad ülal kirjeldatud ning tegevused eesmärkide saavutamiseks mitmesuguseid eesti kirjanduskultuuri atraktiivsusesse ja vormilisse mitmekesisusesse panustavaid projekte. Kavas on pakkuda ressursse õpetajatele, kultuurikeskustele ja raamatukogudele, seda näiteks videomaterjalidena ning rändnäitustena koos vastavateemaliste ettekannetega. Loodame arendada edasi koostööd noortele suunatud kultuuriväljaannetega ning tutvustada neid senisest enam ka väiksemate asulate noortele. UNESCO kirjanduslinna Tartu koordineerijana on seltsil suur rahvusvaheline koostöövõrgustik, mille tegevusse loodetakse kaasata üha enam eesti noori, nii alustavaid autoreid kui ka lugejaid, kes lisaks rahvusvahelisele koostöökogemusele võiksid kujuneda ühtlasi n-ö eesti kirjanduse saadikuks koostööprojektides, mis samas motiveerib neid eesti kirjandust paremini tundma õppima.

EESTI KIRJANDUSE SELTS

ESTONIAN LITERARY SOCIETY

Juba tänavu algatame Tartus ühislugemisprogrammi ülemaailmselt tuntud „Üks linn, üks raamat” eeskujul ning asume pärast praktilise kogemuse saamist tutvustama seda lähenemist üle Eesti. Tegutseme ka selle nimel, et arutelud eesti raamatukultuuri, selle tuleviku ja murekohtade üle ühiskonnas ei vaibuks ning 2027. aasta esimeses pooles korraldame vestlusringide sarja „Eesti raamat 2025–2035” erinevate raamatuvaldkonnas tegutsejatega (esindajaid kultuuriväljaannetest, haridusvaldkonnast, Eesti Kirjastuste Liidust, Eesti Kirjanike Liidust jne).

Kavandatava programmi teostamiseks ja edasiseks arenguks Eesti kirjanduselu ühendava organisatsioonina vajab selts aga stabiilset tööjõudu, ilma milleta on võimatu kujundada pikaajalist strateegiat, hoida kontaktvõrgustikku ja ühist infovälja ning tagada järjepidevat programmi strateegiliste eesmärkide täitmiseks. Üle-eestilise programmi teostamisega kaasnevad ka logistika ja tehnikaga seotud kulud, samuti on äärmiselt oluline avalik kommunikatsioon ja tegevuste turundus erinevates kanalites. 2027. aastaks planeeritava elluviimiseks vajaks selts tööjõu-, logistika- ja turunduskuludeks 65 000 eurot.

Eesti Kultuurkapitalilt on EKS saanud järjepidevalt projektitoetusi erinevate algatuste elluviimiseks, eriti esinemis- ja autoritasudeks, ent korraldajate tasustamise, samuti reklaami ja administreerimiskulude puhul on toetust antud kas vähesel määral või üldse mitte. Projektipõhiselt ei ole aga suurema strateegilise nägemuse nimel tegutsemine eespool kirjeldatud eesmärkide kontekstis mõeldav. Oleksime tänulikud, kui ministeerium leiaks võimaluse selle tegevuse toetamiseks, et EKS saaks panustada eesti raamatukultuuri hoidmisse ja arendamisse, täites nõnda oma nii oma ajaloolist rolli kui ka tulevikuks seatud eesmärged.

Eesti Kirjanduse Seltsi juhatuse nimel
Marja Unt
Tegevjuht, juhatuse liige